

učiteljskih močij na štirirazrednicah ter stavil resolucijo do slavne vlade, da bi se pri uvrstitvi učiteljskih plač kolikor mogoče ozirala na druga in tretja učiteljska mesta na štirirazrednicah. Trkajmo pa tudi mi sami; saj imamo „Zavezo“, koja je pripravljena gotovo vse storiti, da se izboljša gmotno stanje ljudskemu učitelju. Zato se obračam v imeni štirirazredniških 2., 3. itd. učiteljskih močij do sl. vodstva „Zaveze“ s prošnjo, da ono na podlagi resolucije g. poslanca Šukljeta

prosi pri visokem c. kr. dež. šolskem svétu, oziroma pri sl. deželnem odboru, da bi se po možnosti druge in tretje učiteljske službe na štirirazrednicah brez prostega stanovanja v mestih, trgih in večjih industrijalnih krajih uvrstile v drugi plačilni razred s 600 gld. in četrta učiteljska mesta pa v tretji razred s 500 gld. letne plače!

Trkajmo in odprli nam bodo!

J. Dimnik — Postojina.

Ekskurendna (izgredna) šola.

I.

Poleg rednih javnih ljudskih šol, nahajamo po domovini naši tudi šole za silo in ekskurendne šole ali podružnice. Čemu se pa take šole ustanovljajo? Izpolnjujejo li take šole zakonite zahteve? So li te šole ljudstvu v korist? Tem vprašanjem vsaj nekoliko zadovoljiti, namen je teh vrstic. Veliko je krajev po Slovenskem, kateri so oddaljeni od sosednih vasij ali vsaj od bližnjih šol več nego 1 uro, celo po 2 do 3 ure hodá. Tudi so take male fare prav v oddaljenosti in samoti, hiše več ali manj raztresene po pobočjih in vznožjih hribov, kjer ni misliti na ustanovitev redne šole, ker ta zahteva mnogo denarnih žrtev; pa bila bi tudi slabo obiskovana, posebno nekaj časa v letu, bodisi po zimi radi snega, bodisi po leti radi mnogega dela, ker kmetič potrebuje vsako, če tudi majhno družinče svoje za kako delo. V takih krajih so počeli poučevati mladino vneti duhovniki v kaki družinski sobi župnega dvorca, s prva samo v verouku, a napósled tudi v branji, računstvu in pisanji. Otroci so o prostem času z veseljem prihajali v to šolo ter si navadno tudi vsaj najpotrebnejših ukov prisvojili. S tem je postalo nekako zanimanje za pouk, duhovni pastir ga je z veseljem oskrboval, ker sad njegovega truda je bil očiten. Imeli so v mali fari šolo in ta šola je bila le za silo, v kateri se je mladina le najpotrebnejšega učila. Napósled obrnila so šolska oblastva svojo po-

zornost na te šole in dale so pridnim dušnim pastirjem letne nagrade za njihov trud. Po nekaterih krajih so jo oskrbovali organisti in cerkovniki. Te šole so dale povod šolskim oblastvom, da so jela misliti na ustanovitev redne šole, katere so bile s početka dolgo vrsto let le šole za silo; pa tudi sedanje šole za silo bodo postale s časoma redne šole, ko bode ljud izprevidel veliko korist dobrega pouka in dobre odgoje.

Šolski okoliš je tu in tam precej obširen, tako da otroci le redkoma iz oddaljenih krajev morejo v šolo prihajati. Tu se je združilo več bližnjih ljudij skupaj, katerim je daleč do prave šole, pripravili so si v kaki zasebni hiši šolsko sobo, v kateri se shajajo otroci po dva- do trikrat na teden ter jih poučuje učiteljska moč redne šole, ker jednemu človeku je lože hoditi po 1 uro hodá ali še dalje poučevati, nego brojni mladini v redno šolo, to tembolj, ker učitelj je odrastel in bolj trpljenju privajen, nego mali 7 do 10-letni otrok. V taki ekskurendni šoli se poučujejo otroci redno, smoter pouka je isti kakor na jednorazrednicah, seveda napredek je le bolj počasen, ker učnih ur je razven verouka na teden le 6—8, a premagajo se vse ovire in otroci si priučé za silo potrebnih znanostij. Največkrat pa postane iz take ekskurendne šole prava šola, in prva je le nekako pripravljanje do redovite šole. Trpi pa li pouk na redni šoli, ako mora učitelj dvakrat v tednu na ekskurendni šoli pouče-

vati? Prav malo ali pa skoro nič; ker istega doma nadomestuje drugo učiteljsko osobje, a samo urediti se mora razdelitev učnih ur v tem zmislu. Katehet rad poučuje verouk na tak dan v tednu, ko poučuje učitelj zunaj, a drugi učitelji tudi prevzamejo kake lahke predmete n. pr. pisanje in risanje, ker pri tem ni Bog zna kacega trpljenja in vsak učitelj je itak zakonito zavezan po 30 ur na teden poučevati. Da pa ekskurendni učitelj tudi ne dela zastoj potov, priznava mu šolsko oblastvo stalno letno nagrado za pota in trud. Z napravo ekskurendne šole se dobi mnogobrojne mladine za pouk, katera bi sicer ostala brez pouka radi oddaljenosti.

So še v nekaterih krajih šole podružnice take, da učitelj poučuje po tri dni na teden v jedni, a druge tri dni v drugi vasi; tudi to pospešuje šolsko obiskovanje, ker je ob jednem taka naprava tudi olajšava za ljudstvo.

Učni načrt za ekskurendne šole pa si sestavi dotični učitelj sam, ker on najbolje pozna razmere in najbolje vé kaj je pri prostemu otroku treba znati in v koliki meri se to s samo dvakratnim poukom na teden more doseči, samo potrditi mu ga mora okrajni šolski svet. Sam sem prepričan, da se na taki šoli veliko doseže, ako je učitelj vztrajen. Naj pa tudi nikdar ne zamudi ljudstvo vzpodbujati, da si pridobi redno šolo, kar tem laže doseže, ako je z ljudstvom prijazen ter ga vnema za korist pravih šol.

II.

Podrobni učni načrt za ekskurendno (izgredno) šolo s poludnevniim poukom.

V mislih imamo našo izgredno šolo v Tomišlji. Ako seštejemo 46 letnih tednov za šolski pouk odmerjenih, opazimo, da nam marsikateri dan v tem času odpade, kojega nam ni mogoče nadomestiti. Pri dvakratnem pouku v ekskurendni šoli bi morale biti 92 šolskih dnij, pa jih je le 80 do 83, če ne tudi kateri manj: seveda verouk v to ni vštet. Da se pa vsaj to malo odmerjeno število dobro izkoristi, hočem navesti prilično nadrobni poučni načrt, da ustrežem s tem vsaj tistim tovarišem, ki bodo morebiti izgredno šolo oskrbovali in ker še za to stroko postavnih določil nimamo.

Pri ekskurendnem pouku delimo učence na tri oddelke. Prvi oddelek obseza nižjo skupino, ki hodi sama za sé popoldne v šolo. Drugi in tretji oddelek sta višja skupina, ki pohajata šolo skupno dopoldne.

Če je v ekskurendni šoli malo učencev, poučujejo se seveda vsi skupaj.

Ako učitelj v načrtu navedeno tvarino temeljito obravnava v ekskurendni šoli, mu ta učna tvarina ravno zadostuje za odmerjeni čas, pridobi si še kaj dnij v ponavljanje. Sicer si pa mora vsak po svoji previdnosti osnovati učni črtež bolj na drobno, oziraje se na krajevne razmere, na svoj čas in na hojo v šolo. *Frančišek Trošt — 19.*

Praktična uporaba teorije v kmetijstvu.

Bliža se prijetna pomlad in ž njo veselji in tudi trudapolni čas, v katerem se podaja učitelju priložnost praktično uporabljati vsaj nekatere stroke teoretičnega pouka o kmetijstvu. Marsikatera tvarina se je obravnavala v zimskem tečajji, ki se pa v šolskem vrtu ne da izvesti tudi praktično. Zato pa naj se oni predmeti obširnega kmetijskega pouka, ki se lahko dejansko pokažejo, nikakor ne odtegnejo temu načinu poučevanja. Ta predmet pa je v prvi vrsti sadjarstvo,

katero je tudi ob jednem najvažnejša točka učnega smotra v kmetijstvu.

Ni mi tu govoriti o sadjarstvu sploh, ampak le o nekaterih delih, ki naj jih izvršujejo otroci na podlagi že znane teorije praktično pod nadzorstvom učiteljevim v šolskem vrtu kakor: obrezovanje, obiranje in snaženje sadunosnih dreves, sejanje pešek, presajanje in obrezovanje divjakov in ceplicev, cepitev in precepljevanje.